

کمال انسان در ظاهر آرای نیست

دکتر امیرحسین حسینی

در مطلب شماره قبل، گفته شد که آنچه در خفا و پنهان بماند، می‌تواند به رشد و بالندگی برسد. در ادامه آن مبحث، امروز در باب اینکه انسان در زندگی مادی و دنیوی خود به دنبال رسیدن به سعادت است، صحبت خواهیم کرد. هر انسانی سعادت را در مسیری و در جایگاهی خاص جست‌وجو می‌کند. امان از زمانی که انسان بخواهد سعادت را در ظواهر اشخاص و سخنان و یا هر چیز دیگری جست‌وجو کند، چراکه ظواهر مادی و جسمانی دائماً در حال تغییر و دگرگونی است. امروز به گونه‌ای است و فردا آن گونه نیست. از افلاطون نقل است که انسان نمی‌تواند در یک نقطه در یک جوی آب روان دوبار پایش را بگذارد، زیرا در حال جریان و تغییر است. ظاهری که امروز زیباست فردا ممکن است نازیبا باشد. برخی چیزها ظاهری نازیبا دارند ولی باطنشان زیباست. این سخن را عطار نیشابوری با یک تمثیل به زیبایی بیان کرده است. می‌گوید که روزی حضرت عیسی^(ع) در بازار با حواریونش می‌گذاشت، سگی مرده دید، ایستادند و نظارگر شدند. یاران از جنازه سگ زشتی‌هایش را بیان کردند و گفتند که بوی عفونت می‌دهد، ناگاه حضرت عیسی^(ع) تمامی عیب‌هایی را که آنان می‌گفتند، رها کرد و محاسن او را که در باطن سگ بود، بیان کرد.

چون به سخن نوبت عیسی رسید عیب‌رها کرد و به معنا رسید در همین راستا از شاه غزنین داستانی را بیان کرده‌اند که نشانگر نوع رفتارش با وزیرش به نام ایاز بود. سعدی این داستان را بسیار دلکش به نظم کشیده است و مضمونش چنین است: «روزی کسی بر شاه غزنین خرده گرفت که ایاز چه حسنی دارد که او را وزیر خویش کرده‌ای؟ شاه گفت که عشق و علاقه من به قد و بالای او نیست، بلکه به اخلاق و رفتار باطنی نیکوی اوست.» سعدی برای اثبات این منظور می‌گوید: «روزی شاه در سفری که بار شتران جواهرات بود، در گردنه‌ای شتران گیر کردند و بار شتران سقوط کرد، پادشاه برای نجات از دست همراهانش دستور داد هر کس می‌خواهد می‌تواند آن‌ها را برای خود جمع‌آوری کند.»

سواران پی‌دژ و مرجان شدند ز سلطان به یغما پریشان شدند نماند از وشاقان گردن‌فراز کسی در قفای ملک، جز ایاز چو سلطان نگه کرد و او را بدید ز دیدار او همچو گل بشکفید بدو گفت ای سنبل پیچ پیچ ز یغما چه آورده‌ای گفت هیچ من اندر قفای ملک تاختم ز خدمت به‌نعمت نپرداختم و در ادامه می‌گوید: خلاف طریقت بود کالوایا تمنا کنند از خدا جز خدا گر از دوست چشم‌ت بر احسان اوست تو در بند خویشی نه در بند دوست

زیبایی و حسنی که بیان می‌شود مربوط به صورت ایاز و ظاهر او نبود، بلکه نقل شده است که از نظر ظاهری بسیار زشت و نازیبا بوده است ولی حسن باطنی داشته و این حسن باطنی‌اش در ظاهرش نیز تأثیر داشته است.

ظاهر انسان جز زشتی و نازیبایی بیش نیست، اگر قرار بود که انسان‌ها همه برهنه باشند، همه انسان‌ها از یکدیگر گریزان می‌شدند. پس خداوند متعال بر اساس لطف و عنایتش لباسی برای انسان‌ها معین کرد که نازیبایی‌هایش پنهان شود و در این پنهان‌سازی کمالی برای انسان حاصل شود. خداوند در آیه شریفه فرمود: «ای فرزند آدم، ما بر شما لباسی را نازل کردیم تا زشتی‌ها و نازیبایی‌هایتان پوشانیده شود.» (اعراف/۲۶) و یا در آیه شریفه دیگر، سبب خروج آدم و همسرش از بهشت را برهنه کردن آنان توسط شیطان بیان می‌کند. می‌فرماید: «ای فرزند آدم! شیطان شما را نفریبد همان گونه که پدر و مادر شما را از بهشت اخراج کرد و لباس آن‌ها را از تنشان جدا کرد.» (به‌خاطر خوردن آن‌ها آنچه خداوند آن‌ها را منع کرده بود). تا زشتی‌ها و نازیبایی‌هایشان دیده شود.» (اعراف/۲۷) حتی خدای تعالی لباس را موجب آسایش و آرامش انسان قرار داده است، به همین دلیل شب را به لباس تشبیه کرده است. (فرقان/۴۷) و در جای دیگر فرمود: «خداوند متعال شب را برای سکونت و آرامش شما قرار داد.» (یونس/۶۷ و غافر/۶۱) بدین‌سان لباس داشتن را تمایزی میان انسان‌ها به‌ویژه افراد آزاد و برده قرار داده است. فرمود: «ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمن بگو جلباب‌هایشان (چادر و یا روسری‌های بلند خود) را بر سر و بدنشان ببندازند. این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد اذیت و آزار واقع نشوند، بهتر است.» (احزاب/۵۹) اینکه می‌فرماید شناخته شوند، به‌خاطر آن است که میان زنان آزاد و برده تمایز و تفاوت باشد. پس زانی که می‌خواهند بدون وجه‌تمایز باشند و در اجتماع بدون پوشش ظاهر شوند، هم‌نشان از بردگی فکری آنان است و هم‌مورد اذیت و آزار قرار خواهند گرفت. آن‌ها در جامعه نمی‌توانند آرامش و آسایش داشته باشند.

بهرس و بدان

حکم صلہ رحم

● لطفاً بگویید چه کسانی از اقوام و فامیل شامل مصادیق صلہ رحم می‌شوند؟ آیا انسان می‌تواند از نظر شرعی با خویشاوندانی که وظایف شرعی را انجام نمی‌دهند، قطع رفت‌وآمد کند؟

● آیت... العظمی‌خامنه‌ای:

پاسخ: ارحام کسانی‌اند که در مراتب ارث واقع می‌شوند، مانند: پدر، مادر، برادر، خواهر و فرزندان آنان و نیز عمو، عمه، خاله، دایی و فرزندان آنان. **پاسخ:** قطع صلہ رحم جایز نیست ولی اگر احتمالی بدهید که ترک معاشرت و رفت‌وآمد موجب خودداری او از ارتکاب معصیت و باعث بیداری‌اش می‌شود، می‌توان موقتاً آن را (به‌عنوان امر به معروف و نهی از منکر) ترک کرد.

تبصره: ترک معاشرت در صورتی است که با مراتب دیگر نتواند از معصیت جلوگیری کند و اگر بشود با شیوه‌های دیگر نهی از منکر کرد، ترک معاشرت جایز نیست.

● آیت... العظمی سبستان:

پاسخ: کسانی که با انسان در یک رحم شریک‌اند و از اقارب به‌شمار می‌آیند، بنابراین شامل نزدیکان سببی نمی‌شود. همچنین کسانی که ارتباط نسبی دور دارند را شامل نمی‌شود و صلہ رحمی که واجب است، این است که به‌نحوی به آن‌ها احسان کند، در مقامی که جای احسان است. مثلاً در وقت بیماری عیادت کند و در وقت دعوت بپذیرد و در وقت ملاقات احوال‌پرسی کند و در وقت نیاز کمک مالی کند و امثال آن. **پاسخ:** صلہ رحم را نباید ترک کنید، ولی معنای صلہ رحم دیدوبازدید نیست، بلکه قطع نکردن رابطه است و به‌رحال باید سعی در هدایت آنان داشته باشید.

● آیت... العظمی مکارم شیرازی:

پاسخ: از مصادیق ارحام می‌توان از افرادی مانند: پدر، مادر، پدر بزرگ، مادر بزرگ، برادر، خواهر، عمو، عمو، دایی، خاله و فرزندان آن‌ها و... نام برد. **پاسخ:** هرگاه ادامه رابطه با آن‌ها مفسده داشته باشد و یا ترک آن موجب نهی از منکر آنان شود، می‌توان موقتاً آن را ترک کرد. در غیر این دو صورت، باید در حد واجب صلہ رحم کرد و در عین حال امر به معروف و نهی از منکر با زبان خوش فراموش نشود.

شادی حلال و شاخص‌های آن

بررسی ویژگی‌های یک دورهمی در سبک زندگی اسلامی

ساحل کریمی

پاسداشت شب چله به‌عنوان یکی از کهن‌ترین رسم و رسومی که در این سرزمین، هزاران سال گرامی داشته شده یکی از موضوعات مهمی است که همچنان در فرهنگ ایرانی-اسلامی جایگاهی ارزشمند دارد. بی‌شک این شب و این سنت دیرینه به دلیل ویژگی‌های متمایز که دارد، ویژگی‌هایی که ناظر به پاسداشت سنت و اخلاق اسلامی است، گرامی داشته می‌شود. حجت الاسلام والمسلمین ابراهیم بهاری، استاد حوزه و معارف اسلامی، در گفت‌وگو با شهرآرآ به بیان شاخص‌های شادی حلال پرداخته و مصادیق آن را با مادر میان گذاشته است.

توجه به قدرت خدای متعال در خلق جهان هستی

خداوند متعال مظاهر قدرت خود را در انواع و اقسام آفریده‌ها در معرض دید عموم مردم جهان قرار داده است. بی‌تردید این مظاهر قدرت، هر کدام به تنهایی شاهکاری است که از آن می‌توان به‌عنوان قدرت خداوند یاد کرد و جلوه‌های بصری آن یک‌به‌یک، هر صاحب تفکر و بیننده‌ای را به فکر، اندیشه، تعمق و تدبر فرومی‌برد.

نظم هستی بدون هیچ تغییر

از جمله این مظاهر قدرت حضرت حق، می‌توان به خلقت خورشید، ماه، ستارگان، عوالم، زمین، آسمان، سیاره‌ها، جنگل‌ها و دریاها اشاره کرد که از قدرت خارق العاده حضرت حق سرچشمه گرفته‌اند و در عین زیبایی و عظمت، نظم و نظامی بی‌نظیر و ویژه به مجموعه عالم هستی بخشیده‌اند که در طول قرن‌ها ثابت و پایرجا بوده‌اند، به‌طوری که در چرخش ایام تغییری نکرده و بر آن خدش‌های وارد نشده است.

نشانه‌هایی برای تدبیر

در حالی که آخرین شب پاییز به نام شب چله یا شب پلدا نام‌گذاری شده است، آخرین روز ماه بهار نیز به‌عنوان طولانی‌ترین روز سال قرار گرفته است. روز و شبی طولانی که در چرخش ایام تاکنون تغییری نکرده و همچنان نشان دهنده عظمت خالق گیتی است که باید آن را به‌عنوان قدرت و عظمت خداوند پاس بداریم.

صله رحم به‌جا آوریم

تمامی مناسبت‌ها می‌توانند بهانه‌ای برای به‌جا آوردن سنت صلہ رحم باشند. در این سنت حسنه فایده‌های زیادی نهفته است. اگر مختصات آن را رعایت کنیم، از تجربیات بزرگان خود عبرت‌آموزی کرده و از مسائلی که در زندگی، ما را دچار تباهی و گمراهی می‌کند، جلوگیری کنیم.

اسراف نکنیم

خداوند متعال باها و بارها در قرآن کریم خطاب به انسان‌ها گفته است که بسیار سفر کنید، بخورید و بیاشامید اما اسراف نکنید تا انسان از هر آنچه می‌بیند و می‌شنود و هر آنچه به دست می‌آورد و از آن استفاده می‌کند، بهترین درس را بگیرد و بهترین استفاده را کند.

حجت الاسلام والمسلمین بهاری: در شب چله خانواده‌هایی که دور هم جمع شده‌اند، باید شکرانه سلامت خود را به‌جا بیاورند و شاکر خداوند منان برای سلامتی و امنیت خود باشند.

در کنار هم بخندیم و شاد باشیم

پیامبر اکرم^(ص) توصیه کرده‌اند: باهمدیگر بخندید، نه به همدیگر، یعنی برای شادی کردن عامل تخریب شخصیت فردی از اعضای خانواده یا دوستان نشوید. یکدیگر را مسخره نکنید و به نقاط ضعف یا قدرت یکدیگر کنایه نزنید.

خداوند را شکر کنیم

کفران نعمت نکردن و به‌جا آوردن شکرانه نعمت خدا به‌خاطر داشتن خانواده، یک شاخص مهم است. اینکه می‌توانیم در کنار بزرگ‌ترهای فامیل، طولانی‌ترین شب سال را جشن بگیریم باید شکرانه سلامت خود را به‌جایآوریم و شاکر خداوند منان برای سلامتی و امنیت باشیم.

معرفت کسب کنیم

مناجات‌نامه‌ها، ادعیه و اذکار حتی شاهنامه، گلستان و بوستان حافظ‌خوانی، رساندن صدای انصاف و حقیقتی از عشق به پروردگار است. مناجات‌ها و اشعاری که از دل تاریخ به دست ما رسیده نیز موهبتی است که از سنن ایرانی و فرهنگ اسلامی به ما رسیده و با هم گره خورده است. وقتی حافظ می‌خوانیم در اصل با زبان شعر و عرفان و با تکیه بر آیات قرآن کریم، عشق به معشوق اصلی، یعنی خداوند، آفریدگار بلندترین شب سال را نجو می‌کنیم.

به کودکان آموزش بدهیم

دورهمی‌ها بهانه‌ای هستند برای شناخت عظمت خداوند. در این دورهمی‌ها باید به نعمت‌هایی چون سلامتی و برقراری کانون گرم خانواده، وجود مهر و محبت در میان افراد و نعمات فراوان دیگر توجه کنیم و شاکر باشیم. باید درباره این موضوع با فرزندان سخن بگوییم و در شب چله، این میراث کهن را به نسل آینده انتقال دهیم تا جامعه‌ای امیدوار به آینده داشته باشیم.

از مفسده و معصیت دوری کنیم

برای شادبودن در کنار یکدیگر باید بازی‌های سالم و بدون هزینه سنتی خود را احیا کنیم. خدا را شکر نسل جدید موارد بسیاری از بازی‌های دسته‌جمعی را می‌شناسند که می‌توان از آن‌ها هم کمک گرفت و به ایشان مسئولیت طراحی بازی و سرگرمی را سپرد.

شادی ما موجب آزار و اذیت دیگران نباشد

متأسفانه در بعضی خانواده‌ها شاهد این هستیم که شادی‌شان بدون رعایت حال دیگران است، صدای بلند ایجاد کردن، رفت‌وآمدهای زیاد در فضای آپارتمان یا در مقابل خانه که موجب مزاحمت برای خواب و رفت‌وآمد افراد شود و موارد دیگری که کم‌وبیش همه دیده و تجربه کرده‌ایم، حق الناس را ضایع می‌کنند.

